

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Piena nozares nākotne”

(2015/C 195/03)

Ziņotājs: René Souchon (FR/PSE), Overņas reģiona padomes priekšsēdētājs

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

I. SITUĀCIJAS APRAKSTS**Par situācijas attīstību piena produktu tirgū**

1. norāda, ka 2014. gada 13. jūnija ziņojumā COM(2014) 345 final, kas sagatavots, pamatojoties uz 2014. gada marta vidū pieejamajiem datiem, Eiropas Komisija uzskata, ka īstermiņā un vidējā termiņā situācija piena tirgū ir labvēlīga un paredzams, ka kvotu atcelšana neradīs problēmas. Komisija atzīst, ka daži jautājumi joprojām nav atrisināti, taču uzskata, ka šobrīd vēl ir pārāgri vērtēt kvotu atcelšanas ietekmi, un vēlas jaunu tiesību aktu priekšlikumu izstrādi atlikt līdz 2018. gadam;
2. uzskata, ka kopš 2014. gada marta šī ļoti labvēlīgā tirgus un cenu attīstības tendence ir mainījusies pretējā virzienā trīs faktoru ietekmē: liels ražošanas apjoms pasaulē, samazināts pieprasījums pasaulē un Krievijas noteiktais embargo. Tā kā Eiropā būtiski palielinās ražošanas apjoms, trīs minēto faktoru dēļ jau tagad krasi pazeminās piena cenas;
3. konstatē, ka 2015. gada pirmā pusgada prognozes liecina par piena produktu cenu un krājumu samazināšanos, kas varētu pārsniegt 2009. gada līmeni, turklāt ar lielām atšķirībām starp dalībvalstīm un dažkārt pat vienā dalībvalstī;

Par piena nozares tiesību aktu kopuma īstenošanu

4. Komisijas ziņojumā konstatē, ka līgumu slēgšana apjoma ziņā joprojām ir maznozīmīga un tas ir šķērslis, lai līdzsvarotu spēku samēru par labu ražotājiem. Kooperatīvi, kas pārstrādā vairāk nekā 60 % piena Eiropā, sevi atbrīvoja no līgumu slēgšanas un ražošanas kontroles, iepriekš paziņojot, ka savāks visu piena produkciju no ražotājiem, kuri ir kooperatīva biedri. Tas viss krasi ierobežo piena nozares tiesību aktu kopumā paredzēto pasākumu darbības jomu;
5. norāda, ka ievērojamais ražošanas un savākšanas pieaugums visā Eiropas Savienībā 2014. gadā apliecina, ka līgumu slēgšanai nebija un nebūs ietekmes uz vispārējā piedāvājuma kontroli Eiropas Savienībā, jo piena pārstrādes uzņēmumi pašlaik atklāti konkurē savā starpā;
6. norāda, ka pārtikas ķēdes pēdējā posmā – tirdzniecībā – patērētājam tirgto pienu un piena produktus bieži izmanto pircēju piesaistīšanai, pārdodot tos par zemām cenām un šo cenu starpību pārdalot pretējā ķēdes virzienā līdz pat ražotājam, kurš galu galā cieš no šādas agresīvas tirdzniecības politikas sekām. Rezultātā bieži vien summa, ko saņem lauksaimnieks, nesedz ražošanas izmaksas;
7. norāda, ka īpašie pasākumi, kas nav paredzēti piena nozares tiesību aktu kopumā un pieņemti, reaģējot uz Krievijas noteikto embargo, ir acīmredzami nepietiekami, ņemot vērā zaudējumus, kas radušies kopš 2014. gada augusta;
8. konstatē, ka piena nozares tiesību aktu kopumā paredzētā piedāvājuma pārvaldības iespēja attiecībā uz aizsargātiem cilmes vietas nosaukumiem (ACVN), šķiet, joprojām netiek pietiekami izmantota (tā attiecas uz trim siera veidiem Francijā un diviem Itālijā); Komiteja vēlētos saņemt no Eiropas Komisijas vairāk informācijas par izskatīšanā esošajiem pieteikumiem, aicina šo iespēju popularizēt dalībvalstīs, kā arī mudina Komisiju vienkāršot piekļuvi aizsargāta cilmes vietas nosaukuma (ACVN) un aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (AĢIN) shēmām;

Perspektīvas pēc kvotu atcelšanas

Īstermiņā:

Ietekme uz piena ražošanu Eiropas Savienības mērogā

9. norāda, ka 2013. gada 24. septembrī notikušajai konferencē "Eiropas piena nozare: attīstība pēc 2015. gada" sagatavotais pētījums un ziņojums COM 2014-2024 liecina, ka piena ražošanas pieaugums Eiropas Savienībā ir galvenokārt atkarīgs no pasaules tirgus, kas aptver tikai 7 % no pasaules produkcijas, bet tas ir ļoti konkurētspējīgs. Piena pulveris veido 2/3 no tonnāžas, ko nodrošina trīs galvenie eksportētāji: ES, Jaunzēlande un Amerikas Savienotās Valstis. ESAO un FAO prognozē, ka līdz 2023. gadam piena pieprasījums pasaulē pieaugs par aptuveni 2 % gadā. Joprojām ir nepieciešams apzināt un attīstīt jaunus tirgus, palielināt ES daļu pasaules tirgū, nodrošināt ES eksportētājiem taisnīgu piekļuvi un stimulēt eksporta pieaugumu. Zināšanu nodošanas, izpētes un inovācijas uzlabošana, kā arī kvalitāti un marķējumu veicinoši pasākumi sniegs papildu pievienoto vērtību ES piena produktiem un palielinās to konkurētspēju iekšējā un pasaules tirgū;

10. norāda: minētajā 2013. gada septembra pētījumā paredzēts, ka laika gaitā arvien lielāks Eiropas Savienībā ražotā piena apjoms tiks pārstrādāts produktos ar augstāku pievienoto vērtību un samazināsies nepārstrādātas un nefasētas produkcijas apjoms;

11. atzīmē, ka pētījumā ir atzīta visā piena produktu piegādes ķēdē pieaugošā nelīdzsvarotība pievienotās vērtības sadalē par labu pārstrādātājiem;

12. konstatē, ka ir vispārēji, ka kvotu atcelšanas rezultātā piena ražošana vēl vairāk koncentrēsies lielākās lauku saimniecībās un noteiktos Eiropas Savienības reģionos;

13. uzskata, ka ES rīcībā nav darbības instrumentu, kas ierobežotu piena iepirkuma cenu svārstīgumu;

14. konstatē arī, ka liela daļa nesen veikto ieguldījumu Eiropas piena nozarē galvenokārt saistīti ar piena pulvera kaltēšanas torņiem nevis ar piena pārstrādi produktos ar augstu pievienoto vērtību, piemēram, sieros (50 % piena pulverim, 20 % sieram ⁽¹⁾);

15. uzskata, ka ražošanas koncentrācija lielākās lauku saimniecībās pati par sevi nav efektivitātes vai ienākumu garantija, kā to parāda Dānijas piemērs;

Paredzamā teritoriālā ietekme un ar to saistītās sekas

16. konstatē, ka vairāki pētījumi ⁽²⁾ apstiprina: pēc kvotu atcelšanas piena ražošana koncentrējas visproduktīvākajos reģionos, kuros ir visvairāk piena ražošanas uzņēmumu un viszemākās piena savākšanas izmaksas, un piena ražošana samazinās vai tiek pārtraukta tā saucamajos mazāk labvēlīgos vai riska grupas reģionos. Norāda, ka šajos perifērajos, kalnu vai tālākajos reģionos piena ražošana ir saimnieciska darbība, kuru ir grūti aizstāt ar kādu citu un kurai ir arī svarīga nozīme sociālajā un vides jomā;

17. pauž nožēlu, ka nav vai ir tikai daži konkrēti pētījumi par mazāk labvēlīgu reģionu nākotni gadījumos, kad piena ražošana tiek pakāpeniski pārtraukta, un arī Komisija 2014. gada ziņojumā tikai secinājusi, ka "ir pārāgri sagaidīt nozīmīgu "piensaimniecības paketes" ietekmi uz piensaimniecības nozari mazāk attīstītos reģionos";

18. pauž nožēlu, ka trūkst īpašu pētījumu par reģioniem, kuros piena ražošanai ir svarīga nozīme ne tikai darbvietu radīšanā un saglabāšanā, bet arī stratēģisks atbalsts citām ekonomikas jomām, piemēram, tūrismam. Šie reģioni tikai dažos gadījumos tiek vērtēti, ņemot vērā lauku saimniecību un vietējo darbvietu skaitu, bet nekad – to ieguldījumu sabiedriskajā labumā (ūdens un ainavu kvalitāte, bioloģiskā daudzveidība, produktu kvalitāte, "zaļais" tūrisms, reģionālie tirgi utt.) vai citās ekonomikas jomās;

19. atzīmē, ka Komisijas un ekspertu neseno pētījumos prognozēta arvien straujāka piena nozares darbības pārtraukšana gandrīz visās ES Austrumeiropas dalībvalstīs (izņemot Poliju), lai gan bieži vien piena lopu audzēšana tur ir galvenā lauksaimnieciskā darbība. Tas mazina lauku apgabalu spēju piesaistīt iedzīvotājus;

20. uzskata, ka ir steidzami jāaprēķina, cik daudz darbvietu kopumā zudīs augkopības/lopkopības "starpreģionos", ja tiks pārtraukta piena ražošana, to aizstājot ar graudaugu audzēšanu;

⁽¹⁾ Komisijas ziņojums "Prospects for EU agricultural markets 2014-2024", lpp.

⁽²⁾ "Smooth Phasing out of the milk quotas in the European Union". Reģionu komitejas pasūtīts pētījums "Progress Consulting and Living prospects", 2014. gada novembris.

21. uzsver, ka pašreizējie “drošības tīkla” pasākumi, piemēram, valsts intervence vai privātās uzglabāšanas atbalsts, nav piemēroti instrumenti, ar ko mazināt ilgstošu piena nozares nestabilitāti vai krīzi, kuru vēl vairāk saasina Krievijas embargo, kas jo īpaši skar Baltijas valstis un Somiju;

Vidējā termiņā:

22. atzīmē, ka jaunākās prognozes, ko publicējusi Eiropas Komisija, paredz kvotu atcelšanas gadījumā tikai nelielu Eiropas ražošanas palielināšanos, jo īpaši tādēļ, ka vides prasības dažās dalībvalstīs kļūst arvien stingrākas. Tomēr ražošanas apjoma palielināšanās 2014. gadā liecina, ka laba piena cena un lopbarības audzēšanai labvēlīgs gads ir radījis ievērojamu un pilnīgi neparedzētu piena pārpalikumu;

23. atzīmē, ka saskaņā ar Komisijas datiem laikā no 2016. līdz 2024. gadam vidējai piena cenai vajadzētu būt aptuveni 350 *euro* par tonnu ar svārstībām no 300 *euro* līdz 400 *euro* par tonnu 8 no 10 gadiem un pat vēl izteiktākām divos no 10 gadiem;

24. uzskata, ka šāds cenu svārstīgums, tā radītās būtiskās pārmaiņas un nenoteiktība, kas skar piena nozari un piena produktus Eiropā, nav savienojams ar nozīmīgiem ieguldījumiem lopkopībā un jaunu ražotāju darbības uzsākšanu, un tas īpaši ietekmēs kalnu apgabalus un tālākos reģionus, kuros ir lielāki ierobežojumi un mazākas iespējas gūt apjomrādītus ietaupījumus;

25. turklāt norāda, ka Eiropas Savienības uzņēmumi saskaras ar citu – nedaudzu, bet ietekmīgu – starptautisko eksportētāju konkurenci (Jaunzēlande, ASV, Austrālija); šiem eksportētājiem ir vēsturiski izveidojusies piekļuve Āzijas tirgiem un tiem ir noteicoša ietekme uz piena produktu cenām pasaules tirgū;

26. uzskata, ka nedrīkst jaukt pasaules tirgus pieaugumu un pieprasījuma palielināšanos pasaulē. Pieprasījuma palielināšanās vidējā termiņā un ilgtermiņā ir diezgan regulāra, turpretim pasaules tirgus attīstība ir neparedzamāka un attiecas tikai uz 7 % no produkcijas un uz dažu valstu pārpalikumu;

27. uzskata par nepieņemamu, ka piena iepirkuma cenas Eiropā ir tik cieši saistītas ar pasaules cenām, jo 90 % Eiropas Savienības produkcijas nonāk Eiropas tirgū;

Par riskiem un iespējām Eiropas piena nozarē saistībā ar tirdzniecības nolīgumiem, par kuriem pašlaik notiek sarunas

28. uzskata, ka dažādi brīvās tirdzniecības nolīgumi, kā arī reģionālie tirdzniecības nolīgumi, par kuriem pašlaik notiek sarunas, ietekmēs pieprasījumu pēc piena produktiem un eksporta iespējas;

29. konstatē, ka šo nolīgumu kontekstā galvenais risks Eiropas piena lopkopībai un patērētājiem ir pārtikas kvalitātes un nekaitīguma standartu pazemināšana Eiropas iedzīvotājiem, kā arī ACVN neatzišana, kā to pieprasa piensaimniecības nozare;

30. uzskata, ka pašlaik notiekošās sarunas par nolīgumu ar ASV par muitas nodevu saskaņošanu un būtisku samazināšanu, kas ietverta ES sarunu pilnvarās, piena nozarē rada iespējas, bet arī risku, kas jo īpaši saistīts ar muitas nodevām piena produktiem. Bieži vien Eiropā tās ir daudz augstākas, bet ar Lauksaimniecības likumu (*Farm Bill*) 2014.-2018. gadam ir pastiprināts atbalsts ASV piena ražotājiem;

31. norāda, ka Eiropas Savienība gatavojas noslēgt ekonomisko partnerattiecību nolīgumu ar Rietumāfrikas valstīm, kurā paredzēta muitas nodokļa atcelšana šajā valstu grupā vismaz 75 % no eksporta precēm, tai skaitā piena pulverim. Taču lielāks eksporta apjoms no Eiropas Savienības apdraudēs piena lopkopību un mazos piena pārstrādes uzņēmumus šajās valstīs un paātrinās lauku iedzīvotāju migrāciju uz pilsētām un uz Eiropu;

II. PRIEKŠLIKUMI UN IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

Pilnībā izmantot ES līmenī pieejamos instrumentus

Paaugstināt drošības tīkla līmeni

32. norāda, ka jaunajā KLP (2014.-2020. gadam) līdztekus tiesiskajam regulējumam piena nozarei ir paredzēts drošības tīkls, kas ļautu Komisijai reaģēt ārkārtas apstākļos;

33. uzskata, ka pašreizējais drošības tīkla līmenis (217 euro/t) ir pārāk zems, lai nodrošinātu aizsardzību piena cenas krituma gadījumā;

34. aicina Komisiju nodrošināt, lai intervences cena vairāk atbilstu ražošanas izmaksām un tiktu pielāgota pārmaiņām tirgū. Pašreizējā intervences cena, kas nav mainīta kopš 2008. gada, ir jāpārskata, lai ņemtu vērā ražošanas un resursu izmaksu pieaugumu, un to vajadzētu pārskatīt regulāri;

Uzlabot instrumentus, kas paredzēti piena nozares tiesību aktu kopumā

35. konstatē, ka valstīs, kas nolēma ieviest obligātu prasību par piena nozares līgumiem, ražotāju organizāciju izveide nedeva iespēju sasniegt to izveides mērķi, jo pārstrādātāji joprojām varēja vienoties par līgumiem tieši ar ražotājiem, pieprasot ļoti īsus līgumu termiņus un negarantējot piena cenas. Tāpēc aicina atbalstīt nevis tiešos līgumus starp ražotājiem/piena pārstrādes uzņēmumiem, bet gan tādu ražotāju organizāciju izveidi vietējā un reģionālajā līmenī, kuras nebūtu atkarīgas no viena piena pārstrādes uzņēmuma (kā tas ir izveidots un darbojas Kvebekā) un kurām būtu daudz stiprāka ietekme sarunās;

36. uzskata, ka ir svarīgi stiprināt ražotāju organizāciju nozīmi, lai tām būtu nepārprotama saimnieciska loma cenu un piedāvājuma pārvaldībā;

37. ierosina uzlabot līgumu slēgšanas efektivitāti, piemērojot šo mehānismu visai nozarei, tostarp lielapjoma izplatītājiem;

38. ierosina veicināt ražotāju līdzdalību un iesaistīšanos organizācijās, kas var veikt piena pārstrādi, tādējādi samazinot ražošanas ķēdes posmu skaitu;

39. ierosina veicināt piena produktu iekšējo patēriņu ES un pieņemt tādas marķējuma noteikumus, kas nodrošinātu visaptverošu informāciju par produktu izcelsmi, ražošanas metodēm, rūpniecības procesiem utt.;

40. ierosina aizliegt tirdzniecības nozarē tādu praksi, kurā piens un piena produkti tiek banalizēti, lai tādējādi nepieļautu, ka tirdzniecības politikā tos izmanto pircēju piesaistīšanai;

41. ierosina uzlabot Eiropas piena tirgus novērošanas centra (*European Milk Market Observatory*) darbību un veikt nepieciešamos pasākumus, lai šis centrs nodrošinātu ne tikai *a posteriori* novērošanu, bet kļūtu par reālu vadības instrumentu. Lai to panāktu, novērošanas centrā būtu jāizveido efektīva agrīnās brīdināšanas sistēma iespējamo tirgus krīžu gadījumam. Šajā nolūkā novērošanas centram dati jāapkopo katru mēnesi un tiem jābūt izstrādātiem ne tikai dalībvalstu, bet gan sīkākā mērogā, lai ņemtu vērā Eiropas reģionu daudzveidīgos apstākļus. Komisijai jāziņo dalībvalstīm un ieinteresētajām pusēm par agrīno brīdināšanu un nekavējoties jāīsteno visi nepieciešamie pasākumi;

Labāk izmantot pirmā pīlāra pasākumus

42. atgādina, ka dalībvalstis var lemt par fakultatīvu saistīto atbalstu piena ražotājiem, kurš nepārsniedz noteiktu procentuālo daļu no valsts finansējuma pirmajam pīlāram, un var piešķirt maksājumu nelabvēlīgu dabas apstākļu skartiem apgabaliem, šim mērķim atvēlot ne vairāk par 5 % no valsts finansējuma. Eiropas Savienības tālākajiem reģioniem ir paredzēti POSEI (attālu un salu reģionu īpašo attīstības problēmu pārvarēšanas programmas) noteikumi, kuros ir ņemti vērā šo reģionu nelabvēlīgie ģeogrāfiskie un ekonomiskie apstākļi, bet tie nav paredzēti piena tirgus liberalizācijas radīto krīžu pārvarēšanai;

43. uzskata: lai atzītu ražošanas un pārstrādes papildu izmaksas tālākajos reģionos, ir nepieciešams piešķirt papildu līdzekļus POSEI programmai, kas ļautu kompensēt piena ražotājiem tirgu liberalizācijas radītās sekas un garantētu viņu konkurētspēju ar pārējiem piena ražotājiem Eiropā;

44. tomēr pauž bažas par to, ka katra valsts var izdarīt savu izvēli, tādējādi radot Eiropas Savienības lopkopjiem atbalsta veidu un līmeņu lielu daudzveidību, un ka pārdale joprojām bieži vien ir nenozīmīga salīdzinājumā ar ražošanas izmaksu atšķirībām;

Labāk izmantot otrā pīlāra pasākumus

45. norāda, ka piena nozares specifiskās vajadzības dalībvalstis var risināt, izmantojot stratēģisku pieeju un izstrādājot pielāgotas tematiskas apakšprogrammas, kas paredz, piemēram, ierobežot piena nozares pārstrukturēšanu;

46. norāda, ka atbalsts apgabaliem, kuros ir dabas un citi īpaši ierobežojumi, paredz palielinātus kompensācijas maksājumus par zaudētajiem ienākumiem un papildu ražošanas izmaksām;

47. uzskata, ka šis noteikums jāpiemēro arī piena ražotājiem, ja tie atrodas apgabalā, kurā ir dabas ierobežojumi. Minētie maksājumi ir īpaši svarīgi, lai novērstu lauksaimniecības zemes pamešanu un lauku iedzīvotāju aizplūšanu no laukiem;

48. tomēr konstatē, ka budžeta līdzekļi, kas Eiropas Savienības līmenī paredzēti lauku attīstības politikai, ir būtiski samazinājušies, un tas varētu kavēt mazo lauku saimniecību modernizāciju, liedzot tām iespēju ievērot vides aizsardzības prasības;

49. nozares dzīvotspējas labad mudina veikt ilgtspējīgus ieguldījumus lauku saimniecībās un īstenot lauksaimniecību papildinošus pasākumus, lai palielinātu izslaukumu produktivitāti un lauku saimniecību rentabilitāti, piemēram, ieviest labākas slaukšanas iekārtas, kvalitatīvāku selekciju, IKT sistēmas, un uzlabotu darba drošību; tālab atbalsta Eiropas Komisijas un EIB īstenotos papildu pasākumus ar mērķi veikt ieguldījumus un palielināt nozares likviditāti;

50. pauž bažas, ka līdzfinansējuma prasība, ko piemēro otrā pīlāra pasākumiem, varētu radīt lielas atšķirības starp ražotājiem, ņemot vērā dalībvalstu budžeta resursu atšķirības;

51. atzīst, ka jāpanāk to ES politiku saskaņotība, kas paredzētas cīņai ar klimata pārmaiņām un pārtikas nodrošinājumam, un iesaka atbalstīt oglekļa dioksīda emisiju un vides ilgtspējas ziņā visefektīvākās piena ražošanas sistēmas;

52. iesaka mazāk labvēlīgos reģionos ar piena ražošanu saistīto atbalstu attīstīt, izmantojot stratēģisku ilgtermiņa pieeju un pastiprinātu tiesisko regulējumu;

Citi pasākumi

53. ierosina uzlabot programmu "Atbalsta shēma par augļu un dārzeņu, banānu un piena piegādi izglītības iestādēm" un pauž nožēlu par Eiropas Komisijas lēmumu 2015. gada darba programmā apturēt tiesību akta priekšlikumu, kas pašreiz tiek apspriests Eiropas Parlamentā un Padomē, līdz tam, kad būs zināmi skolu apgādes ar augļiem un pienu programmu jaunākā novērtējuma rezultāti;

54. uzskata, ka piena piegādei skolām varētu būt reāla ietekme reģionālajā līmenī, sākot mērķtiecīgu augstas vides kvalitātes vietējo produktu piegādi vietējās un reģionālajās pašvaldībās īso piegādes ķēžu ietvaros, un tas palīdzētu veidot bērnu izpratni par lauksaimniecību;

55. uzskata, ka ir pilnībā jāizmanto pētniecības pasākumi, lai izstrādātu inovatīvus augstvērtīgus piena produktus tirgos ar strauju izaugsmi, piemēram, medicīniskus uzturvērtīgus produktus un uzturvērtīgus produktus zīdaiņiem un sportistiem;

56. uzskata, ka par prioritāti jānosaka pētniecība, izstrāde un inovācija, lai veicinātu pārstrādātāju konkurētspēju starptautiskā mērogā;

Ārpus Eiropas Savienības pieejamo instrumentu piemēri

57. norāda, ka Amerikas Savienotajās Valstīs 2014. gadā pieņemtajā Lauksaimniecības likumā ir pārskatīts piena nozares atbalsta mehānisms. Jaunajā programmā piena ražotāju peļņas aizsardzībai ir ierosināta kompensācija, ja starpība starp piena cenām un lopbarības izmaksām ir zem noteiktas robežvērtības. Minimālo peļņu ražotājiem garantē no publiskajiem līdzekļiem; var izvēlēties arī augstāku peļņas līmeni, bet tādā gadījumā izmaksas sedz ražotājs. Šie jaunie noteikumi, kuros nav noteiktas maksimālās robežvērtības lielajiem ganāmpulkiem, veicinās ASV ražošanas un eksporta palielināšanos;

58. atzīmē, ka Kanādā ražošanas pielāgošanas iekšējam tirgum un piena cenu indeksācijas pamatā ir faktiskās ražošanas izmaksas, nevis pasaules cenas. Minētā mehānisma darbības rezultātā piena cenas ir daudz stabilākas un augstākas nekā Eiropā. Šā piedāvājuma kontroles mehānisma pamatā ir ražotāju organizācija, kurai ir viens vienīgs tirdzniecības birojs katrā provincē;

59. ierosina Eiropas Komisijai ņemt piemēru no šiem modeļiem un pārskatīt atbalsta veidus un ražotāju organizāciju veidošanas principus nozīmīgos ražošanas reģionos;

Priekšlikumi ES līmenī

60. norāda, ka Eiropas Parlamenta Lauksaimniecības komiteja 2013. gada 23. un 24. janvāra sanāksmē pieņēma kompromisa grozījumu *Dantin* ziņojumam (vienotais TKO) par mehānismu, kas nopietnas krīzes gadījumā paredz atbalstu ražotājiem, kuri brīvprātīgi samazinās ražošanu;

61. ierosina izveidot Eiropas novērošanas centru, kas analizētu datus par jaunas darbības uzsākšanu piena nozarē;

62. atzīmē, ka Eiropas Piena valdes ierosinātā tirgu pārskatbildības programma, ko paredzēts piemērot gadījumos, kad piena tirgu apdraud līdzsvara trūkums, ir elastīgs un izmaksu ziņā izdevīgs priekšlikums, kas būtu jāizskata un jānovērtē tā īstenošanas iespējas un efektivitāte, pieņemot 2014. gadu par izmēģinājuma periodu;

63. tā kā brīvprātīgi labas prakses kodeksi nedarbojas, iesaka Eiropas Komisijai izvirzīt priekšlikumus, kā nodrošināt taisnīgu attieksmi pret visiem pārtikas – arī šķidrā piena un piena produktu – apgādes ķēdē iesaistītajiem dalībniekiem un ierobežot jebkādas pret konkurenci vērstas darbības, kas neļauj saglabāt apgādes ķēžu ilgtspēju;

64. vēlas konkrētāk noskaidrot, kādas iespējas šāda veida priekšlikuma īstenošanai paredzētas vienotā TKO, konkrēti, 219., 221. un 222. pantā;

Secinājumi

65. norāda, ka daudzās dalībvalstīs un reģionos piena ražošana ir reģionālās ekonomikas un lauksaimniecības pievienotās vērtības galvenais balsts. Piena pārstrāde daudz dažādu siera veidu ražošanai, pielietojot gadsimtiem senas, katram Eiropas reģionam un tautai raksturīgas tradīcijas, būtiski stiprina teritorijas identitāti un sekmē pozitīva priekšstata veidošanos par ES pārtikas nozari visā pasaulē. Turklāt siera ražošanas nozare veicina darbavietu saglabāšanu lauku apvidos, vienlaikus nodrošinot ainavas aizsardzību un ierobežojot lauksaimniecības zemes izzušanu urbanizācijas dēļ;

66. lai stabilizētu piena tirgu un līdz ar to nodrošinātu ienākumus piena ražotājiem krīzes laikā, iesaka ES iestādēm steidzami izstrādāt papildu elastīgus un efektīvus instrumentus, uzlabot riska pārvaldības pasākumu efektivitāti, īpašu uzmanību pievēršot ienākumu stabilizēšanas, tirgus cenu svārstību novēršanas un piena cenas nodrošināšanas pasākumiem. Lai garantētu pārtikas nodrošinājumu, ir jāsamazina birokrātija un jānovērš administratīvais slogs;

67. lai veicinātu Eiropas piena produktu (ar oficiālām kvalitātes zīmēm AĢIN, ACVN u. c.) eksportu uz trešām valstīm, iesaka Eiropas Savienības iestādēm sekmēt ieguldījumus eksporta loģistikas platformās un atbalstīt gan speciālistu apmācību, gan konkrētus, uz jaunietekmes tirgiem vērstus veicināšanas pasākumus;

68. iesaka ES iestādēm starptautisko nolīgumu izstrādes gaitā pastiprināt ar ACVN un AĢIN marķēto Eiropas produktu aizsardzību, arī lai novērstu Eiropas produktu viltošanu un cīnītos pret to atdarināšanu;
69. attiecībā uz kalnu reģioniem, kur ražo pienu, un piena ražošanas reģioniem, kas atrodas uz ziemeļiem no 62. paralēles, prasa saskaņot kompensācijas pabalstus nelabvēlīgu dabas apstākļu skartos apgabalos, atjaunot atbalstu piena savākšanai (līdzfinansē no kopējās lauksaimniecības politikas budžeta), atbalstīt norādes "kalnu produkts" izstrādi un plašāku izmantošanu attiecībā uz piena produktiem, ar nosacījumu, ka ir pašpietiekams pārtikas nodrošinājums;
70. prasa izstrādāt plašu lauku attīstības plānu Baltijas valstīm, Bulgārijai, Rumānijai, Slovēnijai, lielai daļai Polijas un Grieķijai. Šajās valstīs ir nelieli ganāmpulki un ar piena ražošanu joprojām nodarbojas lielākā daļa lauku saimniecību. Piena lopkopība pašlaik ir lauku apgabalu struktūras pamatā, bet pēc kvotu atcelšanas šo saimniecību nākotne, šķiet, būs apdraudēta.

Briselē, 2015. gada 16. aprīlī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Markku MARKKULA
